

Foaia Diecezană

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

Prețul abonamentului:	APARE DUMINECA	Prețul inserțiilor:
Pe un an 240 Lei	Manuscrisele nu se înapoiază și se adresează redacției „Foaia Diecezană”, iar banii pentru abonamente și inserțiuni se trimit administrației „Tipografia și Librăria Diecezană” în Caransebeș.	Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edite etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei, până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 Lei
Pe jumătate de an 120 Lei		
Pe un pătrar de an 60 Lei		
Un număr 5 Lei		
Pentru străinătate pe un an 300 Lei		

Probleme culturale bănățene.

Cu o justificată bucurie am cetit și recetit articolele scrise din prilejul anului jubilar în care a intrat de-acum „Foaia Diecezană”.

Am trăit momente înălțătoare cu fiecare nouă evocare a trecutului svâcnind de atâta elan înfăptuitor, cu accentuata râvnă de ascensiune spre culmile unor noi realizări vrednice de proporțiile trecutului ca și de specifica noastră mândrie, a bănățenilor. Și mă simt profund îndatorat pentru cele câteva sugestii intervenite, pe marginea cărora aș schița acum în mare obiectivele luptei noastre de viitor.

Le-am zis „probleme culturale bănățene”, ceea ce în aparență este pretentios, în fond însă aceste probleme sunt de o strigătoare actualitate: Biserica poate concurge, și vom arăta cum, la realizarea lor, și această participare, această nuanță dă caracter de seriozitate și durabilitate atât problemei în sine, cât și posibilității de înfăptuire a ei.

Cinstirea, chiar și numai printr'o cucernică pomenire a înaintașilor noștri mari este neîndoios cea mai nobilă expresie a legăturii noastre cu ei, a recunoașterii meritelor și a slăvirii eroismului lor. În această privință înregistrăm laudabila acțiune pentru ridicarea unui bust eruditului teolog Olariu, unei cruci solide lui Jianu — sau inițiativa pentru monumentul lui Ioan Popasu. Dincolo eternizarea lui Damaschin Bojinca, Ioan Vidu, Vichentic Babeș etc. Intreaga înmănunchiare a gloriei bănățene ne grăește și ne va grăi din sobrietatea rece a celor câteva monumente de-alungul ținuturilor noastre. Unul amintește stăruitoarea muncă în tainele cărților, altul simbolizează pasiunea spiritului artistic și în fine toți descoper câte un crâmpeiu din bogatul suflet al Românilor noștri de-aici.

Dar, numai o desgropare a trecutului fără un tâlc mai profund spune tot așa de puțin ca și un monument lăsat în bătaie vântului, atunci când nu pâlpăie la vatra lor candela simbolică, diriguitoră a căilor noastre în nesiguranța viitorului.

Activitatea unui om de stat tot așa nu se poate mărgini la depunerea jerbei de flori pe mormântul eroului necunoscut, și angrenată în ritmul vieii al vieții ea trebuie să facă măcar un pas înainte, depășind orizonturile făurite prin realizările unei generații anterioare.

În seria problemelor ce ne vom sărgui să desbatem aici, și spre soluționarea cărora aducem toată însuflețirea noastră pentru triumful cauzelor frumoase și drepte, pornim dela cele mai strigătoare, semnalându-le și făcând propunerea deschisă la modul de rezolvire a lor.

O nenorocire, s'ar putea spune o plagă de care suferă provincia noastră frumoasă este depopularea ei în ritm accelerat. Mortalitatea, și cea infantilă indeosebi, covârșește îngrozitor natalitatea. Cari sunt cauzele și ce se impune pentru delăturarea lor?

Deunăzi ceteam că spitalul de copii din Arad și-a serbat 25 ani de existență. Spitalul acesta, condus de medicul bănățan Dr Cornel Radu este un model de instituție de genul acesta, fiind provăzut cu toate cele reclamate de știința mai nouă și condus cu o superioară înțelegere. Dar să revenim la cauzele slăbirii natalității.

Le vom înșira pe scurt, aceste cauze, lăsând să-și vadă fiecare partea sa de vină și deci posibilitatea de a se lepăda de ea.

Natalitatea slăbește în regiunile bogate, în Caraș și Timiș, în cele sărace din Severin ea nu suferă. Vina: semicultura, o cultură înțeleasă rău și mai rău aplicată; vina: legile țării cari

încurajează, prin excepțiuni devenite regule, căsătoriile între minori; și aici factorii competenți își pot spune de-atâtea ori cuvântul lor așa cum nu de mult Prea Sfințitul nostru episcop l-a spus Capului statului — obținând asigurări mulțumitoare. Vinovați mai sunt preoții și învățătorii, notarii, medicii și toți intelectualii satelor cari nu combat direct, dela caz la caz aceste plăgi; vinovați mai sunt conferențiarul satelor și toți cei cari având serios sau și numai întâmplător contact cu poporul, nu caută să-l dumirească și asupra acestei vitale probleme pentru poporul nostru.

Un caz potrivit, deși înduioșător ne va edifica pe deplin asupra chestiunii. A conferențiat aici în Caransebeș, de repetite ori distinsul profesor universitar și sociolog Virgil Bărbat. Intotdeauna sala gema de public, căci el vorbea într'adevăr frumos și convingător. Și odată spunea așa către tineri: „prelungiți-vă copilăria, fiți cât mai multă vreme copii, căci asta înseamnă viață lungă și înseamnă sănătate“. El însuși era necăsătorit pe-atunci deși avea circa 50 de ani. Ulterior se căsătorește, dar fiind suferind nu mai trăește nici un an! Cazul este înduioșător, dar dureros de sincer el verifică adevărul că omul bolnav nu e bine a se căsători, că prelungirea copilăriei înseamnă viață, iar scurta moarte!

Revenind la problema inițială, trebuie să constatăm cu aceeași legitimă indignare, că mortalitatea copiilor se prezintă în aceeași catastrofală proporție. Cari sunt cauzele aici? Și aici sustau toate cauzele amintite mai sus, căci o natalitate slabă, insuficientă este la un pas de mortalitate; altă cauză este lipsa unui spital de copii în felul celui din Arad. Iar această lipsă, tocmai în cel mai espus ținut al țării, constituie un mare neajuns! Ei i se adaugă apoi absența oricărei asistențe sociale serioase, organizate! Iată un exemplu. Unui bărbat îi moare soția, rămân 3 orfani între cari unul de abia 1 lună de zile; în lipsa oricărei asistențe, după o săptămână de alergătură omul nostru de undeva din Almăj apucă drumul lung al Aradului ca să salveze bietul suflet omenesc. Și atunci cu toată riposta mea că *domnii* au făcut casa unde omul nostru își ducea copilul la adăpost — stă și părerea celui din tren că „domnii nu s'au grăbit să-ți dea ajutor, să-ți facă formele de plasare“. Un medic onorabil îmi spunea acum 8—10 zile că administrația îi covârșește puterile, în raport cu administrația tratarea bolnavilor este lucru foarte ușor.

*

Câmpul de acțiune al bisericii se desenează mare și stăruitor în problema noastră.

Prin conducerea ei la centru ca și în parohii ea este datoare să intervină: când organele de stat institue medici sau puzderie de agenți sanitari fără de nici o pregătire, când reduc numărul circumscripțiilor medicale sau le transformă în birouri administrative; când... atâtea sunt cazurile unde intervenția bisericii este binevenită.

Iar în ce privește asistența, ce ar fi să se constituie pe sate comitete în frunte cu preoții sau soțiile lor, sau pe cercuri protopopești, eventual să înființăm o asociație de asistență pe eparhie, și care să activeze serios. Să auzim!

Forța spirituală a popoarelor.

„Sunt profund convins, că activul cel mai puternic al unui popor nu este reprezentat de băncile sale, de numărul tunurilor sale, de mitralierele de care dispune, ceea ce este mai puternic în bilanțul unui popor sunt energiile sale spirituale, sunt valorile sale morale. Trebuie să avem îndrăzneala de a ne înapoia la practica unui creștinism activ, acel creștinism care va rămâne izvorul din care toate popoarele, din toate timpurile vor trage elementele unei veșnice întineriri“. Acestea sunt concluziile la care ajunge economistul DI Jean Musy în cele două conferințe ce le-a ținut în capitala Țării noastre vorbind despre probleme economice, financiare și monetare. Este de notat, că celce face aceste confesiuni, a fost timp de 14 ani (1918—1933) neîntrerupt ministru de finanțe al Țării sale (Elveția) deci avem de a face cu o autoritate în materie financiară. Cetind și recetind aceste cuvinte, ne gândim la puzderia economiștilor noștri pentru cari, elementul sufletesc ca ceva determinant în viața societății nu există. În eroica lor sforțare de a ne aduce fericirea materială, legiferările în materie economică financiară se țin lanț, dar rezultatele sunt cât se poate de pesimiste. Parecă din ce suntem conduși de economiști mai autentici, din ce șchiopătăm mai prost. Nici nu e mirare. Astfel de confesiuni ca cele amintite mai sus și cari s'ar putea rosti de pe amvonul oricărei biserici nu

ne este dat să auzim din partea economiștilor noștri.

Nesocotirea factorului moral în rezolvirea fenomenelor economice este una din cauzele primordiale ale haosului economic de astăzi. Cum poate exista progres, când a dispărut respectul cuvântului dat, deosebirea între ce este al tău și al altuia, cinstea în afaceri etc.

În mintea economistului sufletul, ca element imponderabil dar vital nu contează, pentru că nu e rentabil, nu aduce excedente. Biserica face dar parte din categoria instituțiilor parazitare. Ne sunt încă în memorie, cuvintele rostite de un economist autentic: „preoția nu este o funcție esențială în viața unui stat“.

Dar afirmarea neconținută a primatului economic pare a fi străină și de caracteristicile fundamentale ale sufletului românesc. Scriitorul Nichifor Crainic ne spune că poporul românesc nu este materialist. „Imprejurările istorice create de succesivele invazii streine, cu retrageri la munte și coborâri la șes au dispus sufletul românesc la detașarea de cele materiale. Istoria ca pustiirile ei l'a învățat că bunurile materiale sunt umbre de o zi; creștinismul l-a învățat despre comorile fără moarte, ascunse în taina cerului. Chiar în faptul banal, că românul e atât de cheltuitor, se poate evidenția detașarea de cele materiale“.

Neglijarea factorului moral și necunoașterea caracteristicilor fundamentale ale sufletului românesc sunt factori, cari merită o justă atențiune din partea economiștilor noștri în rezolvirea fenomenelor economice.

Omenimea eșită bolnavă trupește și sufletește din crâncena involburare prin care a trecut, se află la o răspântie. Este de datoria Bisericii ca acum, când soluțiile materialiste nu mai pot oferi echilibrul unei societăți în plin sbucium să redea omenimii desorientate un razim sufletesc. În năzuința aceasta confesiuni ca cele mai sus amintite sunt de netăgăduit folos. Pe dușman a-l birui cu propriile lui arme, aceasta este o izbândă răsunătoare.

Pr. Ioan Muntean.

Un caz înduioșător.

Cunoscut-am pe vremuri un preot de frunte, care avea o avere destul de considerabilă.

Ca mulți alții, a fost și el înscris membru la fondul preoțesc pentru ajutorarea văduvelor și a orfanilor rămași după preoții decedați din eparhia noastră.

Dar de vreme ce fondul acela nu oferea avantaje materiale, cari intrau în socoteala celui preot și pentru că era într'o stare materială mai mult ca bună, ignorase fondul prinținuta sa demonstrativă, de a nu plăti ani de-a rândul taxa anuală de 15 cor. ung., încât cu timpul s'a urcat restanța în taxe la o sumă peste măsură de mare.

Circulara binevoitoare, comunicată preoției, nu l-a impresionat, precum nu l-au impresionat nici somațiunile adresate în repetate rânduri.

În fine ce era de făcut? În baza unei dispozițiuni categorice a statutelor fondului a fost șters din șirul membrilor, ceea ce nu l-a atins, din cauză că îl recompensase bunul Dumnezeu în altă parte cu belșug.

S'a întâmplat însă, că în urma unui acces de cord, a sucombat în vrâstă, când avea drept să mai trăiască, lăsând în urma sa o văduvă, a cărei existență era asigurată.

Înaintând văduva în etate, îi căzuse tot mai greu să poarte economia casei și așa s'a hotărât să vindă când un pământ, când altul, vinzând la urmă și casa pe bani buni.

Astfel a rupt legătura cu locul de baștină, mutându-se la oraș, unde credea să-și petreacă amurgul vieții în tihnă și fără griji.

Contravaloarea averii imobile vindute a prefăcut-o în depunere, elocată la o bancă mare cu bună reputație, dela care bancă ridica dobânzile în fiecare semestru pentru acoperirea celor împreunate cu traiul vieții.

Dar a venit asupra noastră vijelia economică și neavând așezările financiare parafulgerul prevederii, a trâsnit în plinul depunerilor, încât le-a paralizat pe câtva timp.

Văduva noastră de preot, atinsă și ea în mod simțitor de viscolul vremii, a coborât din înălțimea bunăstării în adâncimea mizeriei.

Astăzi, pe unde poate, solicită milă, ca să poată trăi de pe o zi pe alta.

Cazul acesta înduioșător ne face să ne alegem cu o învățătură și anume cu învățătura, că atunci, când omul în această viață pământească ajunge la culmea bunăstării, să nu piardă nici când din vedere, că „nu-i suie fără coboriș“.

AUREL MOACA.

Episcop Nicolae Velimirevici:

Unui tânăr care se pățește și într'un fel și într'altul.

Scrisoarea ta, foarte m'a mișcat. Nu voesc să-ți ascund: am suspinat asupra ei, cetindu-o de mai multe ori. Căci în ea e descrisă întreaga dramă a vieții omenești.

Scrii, că ai crescut numai în netrebnicii. Spre furt ai înclinat îndeosebi. Te-ai ferit însă, și toți te laudau ca pe un tânăr de treabă. Ci furând odată, ai fost observat și te-au fugărit. Tu ai fugit și ți-ai rupt un picior. Nime nu a aflat taina ta. Medicul ți-a spus că ai terminat-o cu piciorul. Au chemat preoții să cetească rugăciune. Zici, că rugăciunea n'a ajutat piciorului tău rupt, dar ți-a zguduit sufletul. Ți-ai adus aminte de Dumnezeu și te-ai înfiorat de netrebnicia vieții tale. Te-ai pocăit cu duhul și ai făgăduit a trăi după porunca lui Dumnezeu. Atunci, cum vorbești că rugăciunea nu ți a ajutat? Te-ai trezit; a înviat sufletul tău. Chiar asta e de căpetenie. Ai plătit sufletul cu un picior. Eftin l-ai plătit. Fii mulțumit.

Cu asta însă nu s'a terminat. După ce te-ai însănătoșat, ai început a te ruga osărduitor lui Dumnezeu. Atunci, unii te-au pârît ca ursitor și vrăjitor. Și ai fost pedepsit de autorități. Toate acestea te-au turburat. Și de aceea scrii și întrebi, ce înseamnă toate acestea?

Aceasta înseamnă, că e îngustă calea care duce în împărăția lui Dumnezeu. Mântuitorul a pus-o în vedere acelor care îl urmează. Și în privința aceasta nu trebuie să fie nici o surprindere. Faci rău, te pedepsește Dumnezeu; faci bine te pot oamenii pedepsi. Faci rău, te pot oamenii și lauda, însă Dumnezeu te va pedepsi. Faci bine, te pot oamenii și pedepsi, Dumnezeu însă te va răsplăti. Hristos a făcut numai bine, și totuși oamenii l-au răstignit.

Pe oameni nu-i lua în considerare. Indreaptă-te spre Dumnezeu. Pentru suflet ai dat un picior. Dacă va trebui, dă pentru suflet și trupul întreg. Și încă ieftin ai plătit sufletul. Căci, ai dat putreziciunea pentru scump prețuitul smarald.

Nu te teme. Înaintează numai pe drumul care ai plecat.

Dumnezeu fie-ți într'ajutor.

Traducere din limba sârbă de:
Pr. A. Uroș-Doloveanu.

Episcopii Moise Stanoevici și Nicolae Dimitrievici.

La 1716, când Turcii învinși trebuie să părăsească pentru totdeauna Banatul iar oștirile împărătești iau în stăpânire țara evacuată de cei dintâi, aceștia sunt binevenți la intrarea în Timișoara de episcopul Ioan Vladisavlevici iar în Caransebeș de episcopul Moise Stanoevici. Acești doi ierarhi, singurii în Banatul de atunci, au fost urmașii altor antecesorii cari se urcă până în jumătatea a doua a veacului al XVI-lea când a fost organizată biserica ortodoxă din Banat de Macarie patriarhul Ipecului și așa a ramas până la 1884 când s'a făcut despărțirea ierarhică între Români și Sârbi. Patriarhul Ipecului Arsenie III. Cernoevici nu institue o nouă ordine bisericească aici, ci confirmă numai una existentă.

Antecesorii episcopului Moise Stanoevici, cari poartă numele de episcopi ai Vârșetului, și-au avut la început reședința în Vârșet ori mai verosimil în mănăstirea Misiciului de lângă Vârșet; iar după ce banul Logojului și Caransebeșului Acațiu Barsai, ridicat pe tronul principatului Ardealului, cedează Turcilor și aceste două cetăți din Bănat la 1658, și-au mutat reședința la Caransebeș dar au păstrat și mai departe titlul de „episcopi ai Vârșetului“. A putut să fie un motiv la această mutare și calvinismul care începuse să se răspândească în banatul Logojului și Caransebeșului între 1552 și 1658 și să se organizeze așa de bine încât principii ardeleni îl dau de pildă altor ținuturi.

E greșit a se susține coexistența a două episcopii în trecut pe teritoriul diecezei noastre — una românească la Caransebeș și alta sârbească la Vârșet și că episcopii Vârșetului, folosindu-se de anumite împrejurări favorabile, ar fi ocupat prin usurpative, episcopia Caransebeșului. Veacul al XVII-lea și al XVIII-lea n'au cunoscut încă antagonismul naționalist și popoarele se simțiau unite prin aceeași credință. Și apoi care era diferența pe acele vremuri între biserica românească și sârbească dacă și într'una și într'alta se întrebuinta limba slavonă ca limbă liturgică până'n preajma veacului al XIX-lea.

Episcopia aceasta, fie că se numește a Caransebeșului, fie că-i zice a Vârșetului, judecată după naționalitatea credincioșilor ei, era românească, Sârbii aveau un număr mai considerabil numai în două protopopiate — al Vârșetului și Palancii (Biserica-Albă mai târziu)

— și la despărțirea ierarhică din 1864, ca să poată ființa și mai departe ca episcopie, au trebuit să-și anexeze un întreg protopopiat din dieceza Timișorii. În trecut dieceza Vârșeț-Caransebeșului cuprindea teritoriile celor 7—8 districte românești dintre cari unul era al Carașului cu cetățile Krassofew și Erdsomlyo; acesta din urmă identic cu Vârșețul de mai târziu, cum am arătat în „Foaia Diecezană“, XLIX N-rii 9—10.

Sebeșul — și'n diploma regelui Ladislau al V-lea dela 1457 e numit așa — cum îl cunoaște poporul românesc din Banat Caransebeșul până în ziua de astăzi, la 1452 era centrul districtelor românești.*) Și acest fapt contribuie la lămurirea chestiunii pentru ce episcopul numit al Vârșețului își are reședința la Caransebeș până la 1759.

După acestea, să cercetăm ce se poate ști astăzi despre episcopii cari au stat în fruntea diecezei noastre dela 1716—1864.

Episcopul Moise Stanoevici 1717 — † April 1724.

Data când și-a început păstorirea arhierască în Caransebeș nu ne este cunoscută. Pentru prima dată este amintit la 10 Februarie 1717 când 12 preoți și 40 de chineji din districtele Caransebeș, Logoș și Almăj se plâng împotriva lui la generalul imperial Steinville pentru anumite abuzuri ce ar comite ca pe vremea stăpânirii turcești. Ar fi dorit în locul lui pe altul, dar nu și-au ajuns scopul, căci începând cu anul 1722 avem destule știri despre el în regestele publicate de Dr Baróti Lajos sub titlul: Adattár Délmagyarország XVIII. századbeli történetéhez. Temesvár 1900. Dacă am avea însăși documentele în întregime și nu numai regestele lor, multe lucruri necunoscute ar eși la iveală despre stările bisericesti și naționale ale Românilor bănățeni din veacul al XVIII-lea. Pentru că cartea de mai sus este mai puțin accesibilă, voi reproduce ceea ce se găsește într'ansa despre episcopul Moise Stanoevici:

1. 1722 III. 3. Oficiul administrativ din Timișoara cere raport detaliat dela Vârșeț despre via plantată acolo de episcopul de rit grecesc neunit.

2. 1722 XI. 21. Prefectul districtelor Logoș și Făget, Ratz, raportează oficiului administrativ din Timișoara că la D. Episcop din Caransebeș se găsește deținut un locuitor din Logoș care este vinovat de bigamie.

3. 1722 XI. 27. Oficiul administrativ din

Timișoara dă ordin prefectului districtelor Logoș și Făget, Ratz, să escorteze îndată sub bună pază pe bigamul Ion Potcoavă la Timișoara.

4. 1722 XII. 5. Prefectul districtelor Logoș și Făget, Ratz, escortează la Timișoara pe Ion Potcoavă care până acum a fost deținut pentru bigamie la episcopul din Caransebeș.

5. 1724 II. 19. Oficiul administrativ din Timișoara dă ordin prefectului Rössler din Vârșeț să raporteze dacă este adevărat că via episcopului de rit grecesc neunit a fost dată coloniștilor nemți.

6. 1724 III. 4. Oficiul administrativ poruncește prefectului Rössler să lase și mai departe via în posesiunea episcopului de rit grecesc neunit.

7. 1724. IV. 10. Prefectul districtelor Logoș și Făget raportează oficiului administrativ din Timișoara moartea D. Episcop din Caransebeș și că efectele acestuia au fost puse sub pază în prezența unui ofițer.

8. 1724 IV. 11. Oficiul administrativ aprobă măsurile luate la moartea episcopului.

9. 1724 IV. 20. Landauditeurul Müller trimite inventarul luat la moartea episcopului.

10. 1724 VII. 28. Administrațiunea din Timișoara însărcinează pe landauditeurul Müller ca să deschidă nomine Administrationis testamentul de curând decedatului episcop din Caransebeș, să-l publice și apoi să raporteze.

11. 1724 XI. 22. Se dă ordin prefectului din Vârșeț să confisce pe seama fiseului via decedatului episcop de acolo.

12. 1733 I. 3. Prefectul Rössler raportează oficiului administrativ din Timișoara că episcopul sârbesc din Caransebeș are în Vârșeț o vie din vremuri mai îndepărtate în mărime de 20 de sape.

Se pune întrebarea: cine este episcopul din Caransebeș despre care se vorbește mai sus? Toți scriitorii răspund unanim că dela 1722—1724 episcop la Caransebeș este Moise Stanoevici. Se comit însă două greșeli când i-se pune începutul păstoririi pe anul 1722 și și moartea la anul 1726.

Începutul păstoririi îl pun la anul 1722: Milleker, Tincu Velea, Dr George Popoviciu, Andreiu Ghidiu și Iosif Bălan—Monografia Caransebeșului, Dr Ștefan Pop, la fel și Calendarul diecezei noastre. În actele publicate de Baróti se găsesc datele prescrise pentru instalările, transferările și cazurile de moarte ale tuturor episcopilor dela Caransebeș și Timișoara pentru prima jumătate a veacului al XVIII-lea, dar despre începutul păstoririi lui Moise Stanoevici nu se găsește nici cea mai

*) Turchányi, Krassó Szórnymegye története pag. 295.

mică aluzie. Să se fie făcut numai cu el excepție și autoritățile civile de atunci, cari priveau cu ochi foarte atenți ori ce mișcare din biserică noastră, socotită și sortită a fi pradă sigură a catolicismului dornic de noi cuceriri, să fie ignorat aceasta? E puțin posibil. Ori, dacă episcopul Moise dela 1717, împotriva căruia se ridică plângerea la autoritățile publice, ar fi fost antecesorul lui Moise Stanoevici, de ce nu vorbesc actele lui Baroti despre moartea ori depunerea lui? Nu vorbesc, pentru că nici nu a fost depus nici nu a murit, ci și-a continuat păstoria până la anul 1724 luna Aprilie, cum se vede clar din cele reproduse mai sus, îniăturându-se a doua greșală care pune moartea lui Moise Stanoevici pe anul 1726.

Cu nimic nu se poate dovedi că episcopul dela 1717 ar fi avut numele de familie Petrovici. Nici o mărturie contimporană nu există pentru aceasta, ci el este tot Moise Stanoevici care și-a început păstoria pe vremea Turcilor la o dată necunoscută supraveghiindu-și fiii duhovnicești și aplicând pedepse cum se vede din cazul bigamului Ion Potcoavă ori din alte cazuri, când — în aceeași vreme — sate întregi erau puse sub afurisanie pentru nesocotirea canoanelor bisericești.

(Urmează)

Petru Olde

Din circularele episcopului Ioan Popasu

Nr. 52/1868.

Din mai multe protopopiate s'a făcut arătare la consistorul nostru, că unii dintre preoții diecezei noastre așa de tare și-au uitat de sine și de ingerența treaptă a preoției, la care s'au înălțat încât:

1. Unii umblă în slujbă și afară de slujba acasă în comună, în călătorii, prin târguri și orașe îmbrăcați sau în haine de sătean cu cioareci, cămașă scosă afară, peptari, șubă (durușu) și alte asemenea, sau în vestimente nemțești, ungurești de orășan, cu pantaloni peste cisma, cu laibere nemțești sau ungurești și pe deasupra cu roc, palton sau magiarcă, iar pe cap unii poartă caciula (hlabațiu) alții pălărie nemțească sau ungurească, ba ce e mai mult,

2. Unii întrebulețează buci și barfozi la barbă, musteți și par așa încât unii își rad barba de tot, alții o rad pe deasupra, unii își tund parul după o modă, alții după alte, și astfel cei ce nu cumose pe aceste blânte schinosite în vestimente și în față, ca sunt preoți, pot jura că sunt adevărați plugari, cismari, eroitori, preocupăți, preoți uniți sau mai știe Dumnezeu ce fel de nemernici; iar

3. Ceeace n'ăi crede, se vad preoți umblând cu sugarea în gură prin călătorii, prin târguri, orașe și în comună de-a lungul satului, chiar și atunci când au sânta cuminecătura la dânsii și merg să cuminece pe

săte un bolnav. Apoi să se mai mire cineva dacă unii dintre preoții noștri ortodoxi români se disprețuesc și se batjocoresc de către sătâni, dacă ei nu au respect nici chiar naînța poporului său, când ei, singuri se degradează, lapăda haina de onoare, haina preoțască, reverenda și se îmbracă în vestimente mirenești ca să poată intra fără sfială și să bea alături cu toți ticăloșii în cârciumă, ca să ducă vitele de funie de-a lungul satului la fântână să le adape, ca să mîne caii prin mijlocul târgurilor și orașelor, cu un cuvânt, ca să se poată tăvâli după placul lor cel desfrânat în toate noroaiile obiceiurilor, naravurilor și poftelor celor ordinare și scârnave. Întru adevăr aci trebuie să strige omul: preoții tăi s'au îmbrăcat în rușine și în înfruntare, și să zică cu înțeleptul *Sirah*: „Îmbrăcămîntea omului și umblatul lui vestese naravurile lui”.

Deci consistorul în puterea s. s. canoane ale ortodoxei noastre biserici și anume can. 27 al sinodului al VI-lea a toată lumea din Constantinopol care sună:

Nimenia din cei ce se numără în cler să nu se îmbrace în haina necuvenită, nici petrecând în cetate, nici mergând în călătorie, ci să umble în îmbrăcămîntea celor ce se numără în cler iar dacă vre-unul ar face una ca aceasta, să se oprească dela altar; apoi can. 16 al soborului ecumenic al VII-lea din Nicea în carele se cuprind următoarele: „că din învechitele vremi s'a cōmărit ca tot bărbatul iereticesc să petreacă în îmbrăcămîntea cuvenită”, iar în privința înfrumșetării barbei și a părului, precum și iar în privința fumării în locuri publice can. 96 al sinodului al VI-lea ecumenic; în puterea acestor canoane consistorul hotărăște:

1. Ca preotul să poarte reverendă dedesupt și alta deasupra (iară să fie blănită sau în locul ei poate să îmbrace o bundă cuviincioasă, sau o haină de postav cōptușă lungă cât reverendă dedesupt) atât acasă și în comună, cât și în călătorii, în orașe și târguri.

2. Ca preotul să poarte barba și părul dupăcum s'a obiceiuit a se purta din vechime de către preoțimea bisericii dreptmăritoarea a răsăntului.

3. Ca preoții să nu fumeze în fața oamenilor. Iar preotul care pe viitor se va mai îmbrăca în vestimente mirenești fie de sătean, fie de orășan, sau își va mai rade barba sau mustețele de tot, sau în parte, sau își va tunde părul scuit (cătănește) sau va fuma în public, la cea dintâi căcare a acestei rândueli consistoriale să se oprească de opitrahil pe trei săptămâni, care pedeapsă cu cât se vor înmulți călcările, cu stăta va crește și ea.

Din sedința consistorială ținută la Caransebeș în 11 Ianuarie 1868.

Episcopul diecezan:

Ioan Popasu

* * *

Am hotărât să dăm publicității câteva din circularele regretatului episcop Popasu, date chiar în primii ani ai activității sale. Aceste circulare sunt o oglindă fidelă atât a stărilor din eparhie la acel timp cât și a preocupărilor primului ei Episcop, dela restaurare, de a ridica nivelul vieții religioase morale a clerului și poporului său la înălțimea fixată de dispozițiunile canonice, moștenite din timpul de înflorire a Bisericii ecumenice.

Cum sporirea vieții religioase-morale și înstăpânirea în gândirea și viața clerului și poporului nostru dreptcredincios a unei concepții de ordine și disciplină canonică trebuie să fie și pentru noi unul din principalele obiective ce urmărim prin activitatea noastră, cu gândul bun de a intra în legătura de continuitate cu marii noștri înaintași, îndeosebi cu tradiția de ordine și disciplină canonică inaugurată de marele episcop restaurator al eparhiei noastre, **reînvoim obligativitatea dispozițiilor din aceste circulare**, publicate acum din nou, și atragem atențiunea preoților noastre asupra cuprinsului lor, punându-i în vedere sancțiunile prevăzute de canoane și regulamente în vigoare, pentru nesocotirea dispozițiilor dintr'ânsele.

Și deoarece în scurt timp urmează să se facă preschimbarea carnetelor de călătorie cu reducere pe C. F. R. ținem să se știe că nu vom înainta și recomanda spre aprobare cererile pentru obținerea acestor carnete dacă preoții solicitanți nu vor dovedi, prin fotografiile ce adnează la cereri, că înțeleg să respecte dispozițiile canonice privitoare la costumul preoțesc și jurământul ce au făcut de a nu-și schimonosi fața cu bărbi rase de tot sau tunse după gustul cel puțin discutabil al fiecăruia.

† VASILE

ȘTIRI

Hirotonire. Marți și Joi din săptămâna trecută a fost hirotonit, prin Prea Sfințitul episcop diecezan, Aurelian Chepic pe seama parohiei Crivina.

Noul mitropolit al Moldovei. Marele colegiu electoral pentru alegerea noului mitropolit al Moldovei și Sucevei este convocat pe Miercuri 23 Ianuarie a. c. în București. Fiind acest scaun unul din cele mai importante, cercurile noastre competente s'au gândit la grabnica lui îndeplinire.

Donațiuni. Domnul secretar eparhial Dimitrie Sgăvârdia a binevoit să doneze, pe seama capelei episcopoești un stihar din brocat, în valoare de 2000 Lei, pentru ornatele arhieresti.

În acelaș scop a dăruit și M. On. Domn Dr Aurel Mihaescu, adm. protopopesc în Logoj, un stihar alb, lucrat în mod artistic, pe seama capelei episcopoești.

Bunul Dumnezeu să primească jertfele acestor binefăcători ai sfintei biserici.

„Luceafărul“ la Timișoara. În curând va apare la Timișoara o nouă revistă pentru propagarea culturii românești la frontiera de vest a țării. Revista este pusă sub direcțiunea domnului deputat și publicist bănățean *Aurel Cosma junior* și va fi intitulată „Luceafărul“ *revistă culturală, literară și artistică*. Primul număr este deja sub tipar și are colaborarea celor mai bune condeie din București și din toate centrele culturale ale țării. „Luceafărul“ va conține o serie de cronici artistice și literare, precum și numeroase articole despre viața și mișcarea culturală din diferitele provincii ale țării. Paginile revistei vor fi decorate cu o multime de desene, gravuri, clișee și ilustrațiuni. Salutăm această nouă publicație!

Acordul dela Roma. Zilele trecute s'a încheiat la Roma un acord între Italia și Franța. Prin acest acord cele două mari puteri europene își dau mâna frățescă asupra multor și mari probleme politice; prin el totodată se temperează însuflețirea revizionistilor.

Din șirul colaboratorilor foii noastre am omis pe pâr. *Petru Olde*, profesor de religie în Logoj, preotul *Ioan Munteanu* din Făget, cari colaborează chiar în numărul de față. Facem cuvenita întregire.

Notă Oficială.

Nr. 151 B. 1935.

Toți preoții cari până la 31 Martie a. c. împlinesc 5, 10, 15 și 20 ani de serviciu bisericesc și școlar, cu începere dela 1 Aprilie a. c. sunt îndreptățiți la câte o nouă gradăție.

În urmare, toți acești preoți până cel mult la 31 Ianuarie a. c. să-și înainteze cererile pentru încuviințarea gradăției noi.

Cererile să se înainteze pe cale ierarhică adecă prin Prea Onoratele Oficii protopopești. La cereri se vor anexa cuvenitele certificate despre toți anii de serviciu, eliberate de către Oficiile protopopești competente și timbrate în regulă.

Cererile întrate după termenul de mai sus precum și cele ajustate cu certificate de serviciu netrimbate sau timbrate insuficient nu se vor lua în considerare și preoții respectivi nu vor fi trecuți pe tabloul celor îndreptățiți la o nouă gradăție.

Caransebeș la 9 Ianuarie 1935.

Episcopul diecezan:

† Vasile

CONCURS.

Pe baza ordinului Venerabilului Consiliu eparhial Nr. 4340 B. ex 1934, întru complectarea parohiei I. de clasa a II-a Cacova protopresb. Oraviței se scrie concurs cu termen de recurs de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană“ pe lângă următoarele

Emolumente:

1. O sesiune parohială constatătoare din
 - a) 8 jug. la locul „Dobroi“,
 - b) 8 jug. la locul „Valea Brazilor“,
 - c) 4 jug. la locul „Șopa“ livadă,
 - d) 3 $\frac{1}{2}$ jug. la locul „Valea târsituri“,
 - e) 4 $\frac{1}{2}$ jug. la lunca „Locul de frunte“,
 - f) 3 $\frac{1}{2}$ jug. la lunca „Răstoci“.
2. Plaț intern cu 600 stj. p.
3. Plaț din afară cu 800 stj. p.
4. Vârzar de 180 stj. p.
5. Ștola îndatinată.
6. De locuință se va îngriji consiliul parohial, obligându-se să plătească jumătate din chirie. Intrucât viitorul preot va fi fiu al comunei, consiliul se degajează de acest obligament.

Reflectanții având învoirea Consiliului eparhial, au să-și înainteze petițiile consiliului parohial din Cacova prin Prea On. Oficiu protopresbiteral din Oravița pe lângă încuviințarea căruia se vor prezenta în vre-o Duminică sau sârbătoare — la nici un caz însă în ziua alegerii — spre a-și arăta dexteritatea în cele preoțești.

Cacova din ședința consiliului parohial ținută la 7 Octomvrie 1934.

Preot **Mihail Retezan** m. p. **Mihail Ioja** m. p.
notar președinte

În conțelegere cu of. protopop. *Virgil Musta* protopop.

Nr. 5976 B. ex 1933.

Acest concurs se publică cu aceia că în baza aliniei ultimei al §-ului 29 din Regulamentul pentru parohii și în baza decisului consistorial ddo 3 Martie 1914 și respective 14 Aprilie 1914 Nr. 3058 B. ridicat și la valoare de concluz sinodal cu concluzul No. protoc. 33 ex 1914, precum și avându-se în vedere deciziunea consistoriului mitropolitan Nr. 358,928 din 13 Noemvrie 1929, — se enunță obligamentul credincioșilor de a presta și birul, care este o parte integrantă și legală a dotațiunii preoțești.

Caransebeș din șed. Consiliului eparhial ținută la 10 Decemvrie 1934.

1-3

Episcopul diecezan:
† **Vasile.**

Brâne preoțești

dela cele mai renumite fabrici și cu prețuri convenabile
de vânzare la Librăria diecezană.

Prima Cassă de Păstrare din Caransebeș Societate pe Acții,
Caransebeș

Publicațiune.

Comitetul de cenzori a Primei Cassa de Păstrare din Caransebeș s. p. a. Caransebeș, a constatat că numitul institut prin documentele semnate de creditorii săi, aflatoare în pensiune institutului, și-a procurat consimțământul creditorilor datorțiilor lui, reprezentate cu mai mult de 51% la aranjamentul de plată particular oferit de institut.

Prin aceasta satisfăcând condițiilor prescrise de art. 52 al Legii pentru lichidarea datorțiilor agricole și urbane din 7. IV. 1934, aranjamentul de plata particular a devenit valabil și obligatoriu pentru toți creditorii.

Caransebeș, 19 Decembrie 1934.

Comitetul de Cenzori

al Primei Cassa de Păstrare din Caransebeș
Societate pe Acții.

Obiecte bisericesti dela cele mai renumite fabrici, se află de vânzare la Librăria Diecezană.

Divizia de Gardă, Batalionul 2 Grăniceresc.

Nr. 5194 9 Ianuarie 1935.

Publicațiune.

Se publică spre cunoștință amatorilor că, în ziua de 28 Ianuarie 1935, ora 10 a. m. se va ține licitațiune la sediul Garnizoanei Caransebeș pentru darea în întreprindere a acoperirii cu țiglă a Pavilionului „B“ din cazarma Marele Voievod Mihai și o parte din pavilionul ofițeresc Regele Ferdinand din Garnizoana Caransebeș în valoare totală de lei 148.000 (una sută patruzeci și opt de mii).

Licitațiunea se va ține în conformitate cu art. 72-83 din Legea Contabilității publice și Statului și condițiilor speciale și generale de ordin și administrațiune.

Garanția provizorie prevăzută în condițiile speciale de ordin și administrațiune, se va depune la casa de depuneri și consemnațiuni, iar la licitație se va prezenta numai recipisa.

Ofertele, însoțite, de garanție în numerar sau efecte în natură nu vor fi primite.

Dosarul special compus din deviz și caetul de sarcini, condițiile generale și speciale tehnice și de ordin administrativ, etc. se pot vedea de doritori, în toate zilele și orele de lucru, în Localul Batalionului 2 Grăniceresc, Pavilionul ofițeresc Regele Ferdinand, etajul I, camera Nr. 69.

Comandantul Batal. 2 Grăniceresc
Lt.-Colonel **Iiescu.**

